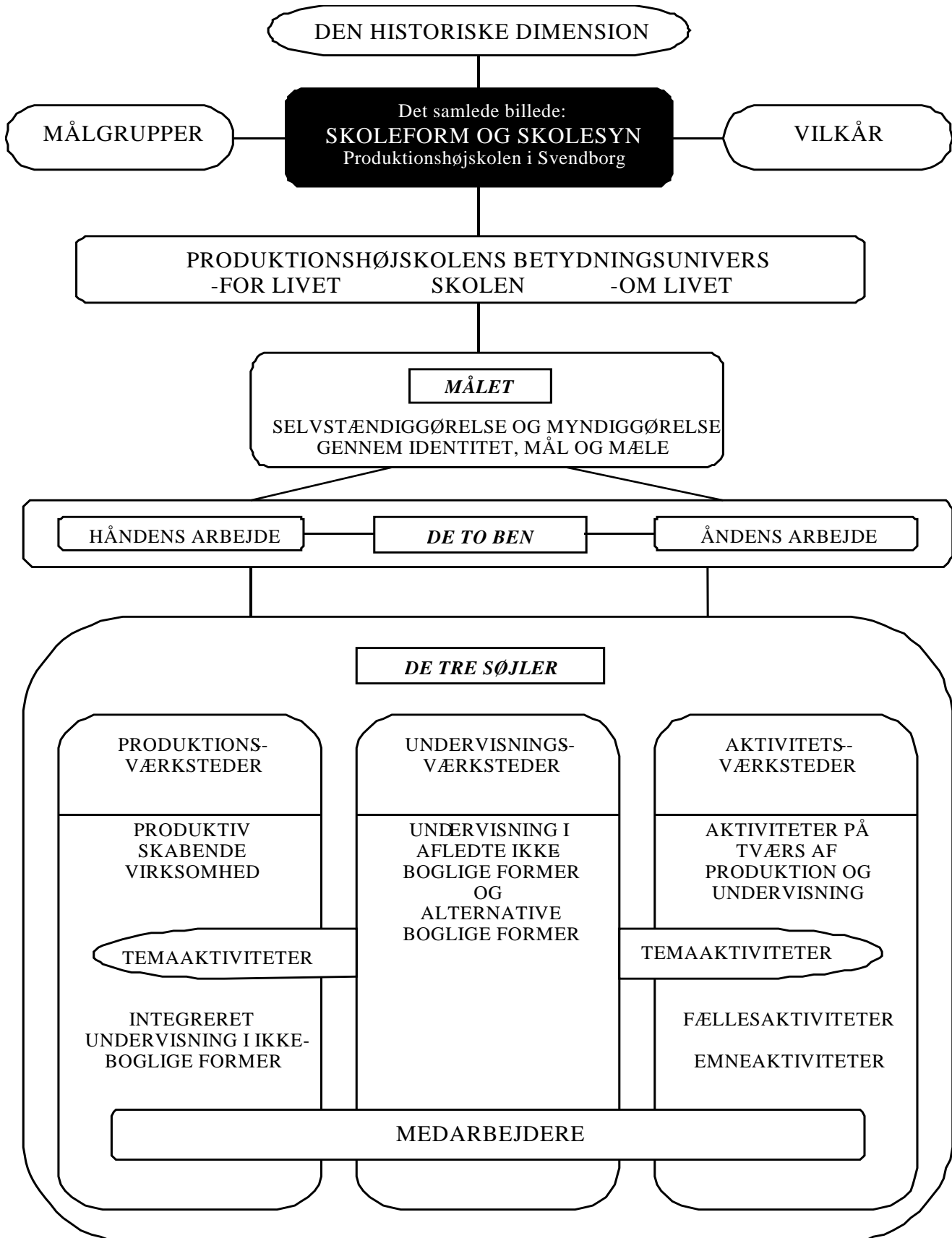

SKOLEHÅNDBOG

(i uddrag)

**Produktionshøjskolen
i
Svendborg**

SKOLEFORM OG SKOLESYN – Afsnit 2

SKOLEFORM OG SKOLESYN – Afsnit 2

Indholdsfortegnelse

Produktionshøjskolens profil og placering i det danske uddannelsesbillede	1
Definition af produktionsskolen som skoleform.....	2
Skolesyn og menneskesyn.....	2
Produktionshøjskolen i Svendborgs mål.....	3
Produktionshøjskolen i Svendborgs kerneydelser.....	3
Produktionsværksteder, undervisningsværksteder og aktivitetsværksteder.....	4

Produktionshøjskolens profil og placering i det danske uddannelsesbillede

Produktionshøjskolen i Svendborg er en del af en ny sammenhængende og anderledes skoleform, der i særlig grad har mulighed for at realisere et bredt favnende uddannelsesstilbud for en mangfoldighed af deltagere på tværs af forudsætninger og baggrunde.

Når skolen i officielle sammenhænge skal beskrive udgangspunktet for produktionshøjskole-ideen, henvises normalt til beslægtede tankesæt, hvis idegrundlag og skolesyn var og er at forene praktisk og teoretisk virksomhed, håndens og åndens arbejde.

Disse beslægtede tankesæt er især Kerschensteiner og Dewey's arbejdsskolebegreber, ideer i Aabæk Efterskole samt de frie skoler i Danmark, herunder specielt de danske folkehøjskoler grundtvigske ideer og skolesyn.

Produktionshøjskolen i Svendborg er ved sit historiske slægtskab, ved sine erfaringer og sin placering i Undervisningsministeriets Folkeoplysningsafdeling et nyt skud på stammen af menneske- og skolesyn inden for de frie skoler.

Produktionshøjskolen i Svendborg har endvidere, i forhold til de almindelige friskoler og efterskoler, ingen speciel pensumforpligtelse og har i forhold til folkehøjskolerne en reel praktisk side, nemlig sine produktioner.

Dette er nogle helt særlige forudsætninger for at føre det danske og nordiske skolesyn, og dette skolesyns opfattelse af det folkelige, ud i praksis.

Disse særlige forudsætninger er bl.a givet ved:

- a. Løbende optagelse og ophør af deltagere, hvilket fordrer skolens medarbejdere til at arbejde ud fra et udgangspunkt i den enkelte deltager.
- b. Ingen forpligtelse til at føre deltagere op til eksamen.
- c. Forskellige aktivitetsværksteder for tilegnelse af livskundskaber hvis primære mål er selvstændiggørelse og myndiggørelse med udgangspunkt i den mundtlige tilegnelsesform.
- d. En reel betydning af det praktiske i kraft af skolens produktioner, der gør, at praktisk arbejde ikke bliver til aktivitet for aktivitetens egen skyld eller til som-om-undervisning.
- e. Forskellige medarbejderbaggrunde, både af personlig og faglig karakter, eksempelvis håndværkere, lærere, pædagoger, akademikere, ufaglærte etc. Denne forskelligartede baggrund skaber mulighed for en skole, der hviler på et bredt og nuanceret syn på mennesket.

De enkelte aktivitetsområder har deres eget væsen og karakter med udgangspunkter i strømninger og kulturetninger indenfor den del af den danske kulturarv, der relaterer til udøvelsen af håndværk, undervisning og kulturliv.

De enkelte aktivitetsområder har derved sine egne muligheder og begrænsninger i de måder, hvorpå aktiviteterne indgår i det samlede tilbud til deltagerne på Produktionshøjskolen.

Produktionshøjskolen er ikke en sum af de enkelte aktivitetsområder, lige så lidt som de enkelte aktivitetsområder kan udgøre Produktionshøjskolen eller hver især være "mini-modeller" af Produktionshøjskolen. Produktionshøjskolen er det, der forbinder mangfoldigheden og bringer mangfoldigheden ind i en sammenhæng: Det fælles betydningsunivers hvori skolens mangfoldighed rummes.

Definition af produktionsskolen som skoleform

Selv om der er sammenfald mellem de målgrupper, for hvem produktionsskolen er et tilbud, og de, der af forskellige årsager er arbejdsløse, er det vigtigt, når man skal forstå produktionsskolens ide, arbejde og fremtid, at foretage en skelnen.

Produktionsskolen må forstås i forhold til de af deltagernes behov, som kan forvaltes af skolens idegrundlag og arbejdsområder og ikke i forhold til arbejdsløsheden.

Arbejdsløsheden kan anses som en virkning af nogle arbejdsmarkedsproblemer og nogle samfundsprioriteringer, men bør ikke af denne grund opfattes som en årsag, der skal klassificere unge eller fungere som begrundelse for udformningen af de tilbud, der gives.

Beslutningstagere, uddannelsesplanlæggere og produktionsskolefolk bør derfor tage stilling til produktionsskolens plads i det fremtidige uddannelsesbillede og vel at mærke gøre dette på baggrund af deltagernes behov og skoleformens virkemidler. Produktionsskolen er kommet for at blive som en ny skoleform, der indtræder i samfundets vifte af permanente uddannelses tilbud.

Skolesyn og menneskesyn

Et skolesyn er et valg, og et vigtigt valg af flere grunde. Det skolesyn, man vælger, har konsekvenser for kvaliteten af det tilbud, man som skole forvalter for sine målgrupper, konsekvenser for definitionen af en skoles opgaver samt indholdstygden i varetagelsen af opgaverne.

Et skolesyn hænger nøje sammen med det syn, man har på mennesket. Dette følger helt naturligt af, at skolevirksomhed har med mennesker at gøre, og at undervisningens indhold må bygge på overvejelser om, hvordan man lærer, og hvilken viden, der har værdi for det menneske, der skal lære.

Produktionshøjskolen i Svendborg baserer sit skolesyn på en opfattelse af mennesket som et kulturbærende og kulturskabende væsen.

Mennesket er kulturbærende i kraft af at vidrebære tilhørsforholdet til et folk i den historiske sammenhæng, det er født ind i. Mennesket er kulturskabende i kraft af den egenart, hvormed den enkelte kan bidrage til samtidens og fremtidens anskuelser og livsformer.

Dette skolesyn indebærer, at Produktionshøjskolen i Svendborg ikke anser det for sin opgave at socialisere, d.v.s. at anvise den "rette vej" eller den "rette adfærd". Hverken hvad angår holdninger eller handlinger.

Tværtimod anser Produktionshøjskolen i Svendborg det som sin opgave at frisætte den enkelte deltagers potentialer ved at repræsentere en mangfoldighed af muligheder for at tilegne sig håndgribelige og begribende kundskaber i forvaltningen af sit liv. I bevidstheden om at være kulturbærende og kulturskabende i sammenhænge, hvor man siger "vi" i stedet for "jeg", og hvor man som en del af en mangfoldighed interesserer sig for hinanden og ikke lader stå til.

Produktionshøjskolen i Svendborgs mål

Produktionshøjskolens virksomhed sigter på den enkelte deltagers tilegnelse af grundlæggende kundskaber (d.v.s. grundlæggende teknisk/metodiske færdigheder og grundlæggende almen viden) som to sider af samme sag: Styrkelsen af den enkelte deltagers fundament for at gå selvhjulpent i nærkamp med livets tilskikkelser i arbejdsliv, uddannelsesliv og folkets liv.

Produktionshøjskolen i Svendborgs kerneydelser

Produktionshøjskolens aktivitetsområder består af produktionsværksteder, undervisningsværksteder og aktivitetsværksteder. Disse værksteder repræsenterer tre udgangspunkter for Produktionshøjskolens kerneydelse: Grundlæggende færdigheder og kundskaber.

At tilegne sig afgrænsede færdigheder på produktionsværkstederne, som f.eks. mekaniker eller musiker, er nogle af de måder, hvorpå man kan udvide sine handlemuligheder. Men kundskab er det først, når den enkelte gennem en oplyst almen paratviden er i stand til at træffe de rigtige valg angående den ansvarlige, meningsgivende anvendelse af sine færdigheder.

Den teknisk/metodiske nytteviden har opfyldt menneskets drøm om at flyve og endda bragt mennesker til månen. Nytteviden har gjort det muligt at realisere ønsket om at kunne tale sammen og udveksle viden og oplevelser over lange afstande ved hjælp af allehånde kommunikationsteknikker. Nytteviden har på godt og ondt bragt dele af jordens befolkning en høj materiel levestandard, udvidet menneskets oplevelsesverden og ikke mindst udvidet menneskets muligheder for at styre og kontrollere begivenheder i sin omverden.

At tilegne sig færdigheder på baggrund af denne nytteviden er en af de væsentlige adgangsnøgler for den enkelte som parthaver i en civilisation. Det er derfor indlysende, at det styrker den enkeltes selvtillid at have sådanne færdigheder, der værdisættes i så høj grad, som tilfældet er i vores kulturkreds.

Men hvoraf kommer alle disse drømme og ønsker, der har bragt os hertil? De kommer ikke fra den nyttige viden selv, men fra menneskets drømme og forestillinger igennem historien om, hvad mennesket er, og hvad mennesket kan blive til.

Det er fra dette historiske betydningsunivers, disse meningsressourcer, at vi som mennesker henter forudsætningerne for brugen af vore færdigheder.

Produktionsværksteder, undervisningsværksteder og aktivitetværksteder

Produktionsværksteder

Produktionsværkstedernes opgave er at udvikle deltagernes personlige og faglige forudsætninger for modtagelse af undervisning, selvvirksomhed og almen dannelse.

Dette sker gennem produktiv skabende virksomhed, hvor undervisning i håndværksmæssig faglig teori er integreret i løsning af praktiske opgaver, og hvor elementær folkelig oplysning sker på baggrund af konkret opståede situationer i de enkelte deltageres liv.

Medarbejdere fungerer her som fagfolk, der formidler dannelse ud fra det universelle i de enkelte fagområders etik og normer.

Undervisningsværksteder

Undervisningsværkstedernes opgave er at udvide deltagernes grundlæggende forudsætninger for teoretisk læring i ikke-boglige og alternative boglige former.

Undervisningen er placeret henholdsvis på hvert produktionsværksted i forbindelse med fremstilling af forskellige produkter og salget af disse (integreret undervisning) og på et fælles undervisningsværksted, der er placeret selvstændigt med tilknyttet bibliotek, edb-faciliteter og AV-udstyr.

Deltagerne kan på undervisningsværkstedet efter eget ønske forbedre en afgangsprøve fra Folkeskolen, men undervisningen er en anden end Folkeskolens og tættere forbundet til det arbejde eller uddannelsesønske, den enkelte deltager stiler imod.

Undervisningen på det fælles undervisningsværksted går dybere ned i og bag om teorien i de forskellige opgaver, der findes på produktionsværkstederne. Derigennem sigtes på styrkelse af den grundlæggende viden bag ved teorien, en forståelse, der sætter den enkelte i stand til at identificere problemstillinger, hvor de teoretiske færdigheder kan applikeres med fordel.

Gennem de teoretiske opgaver optrænes grundlæggende færdigheder bl.a. i at samle, beskrive, ordne, anvende, genfinde og vurdere. Sker denne optræning ikke tilfredsstillende i integreret form, tilrettelægges mere systematiske træningsforløb i disse færdigheder.

Undervisningen skal ske i meget fleksible former på grund af den løbende optagelse og det løbende ophør af deltagere, spredning i forudsætningsniveauer samt de store ønsker om håndgribelighed og relevans i undervisningens formidling.

Aktivitetsværksteder

Aktivitetsværkstedernes opgave er at styrke deltagernes grundlæggende viden om livet og tilværelsen. Aktivitetsværkstederne tilbyder læring i historiske og kulturgivne tilværelsestolkninger, der kan give fortolkningsnøgler til strømmen af informationer i menneskelivet.

Aktivitetsværkstedernes tre hovedområder

1. Temaaktiviteter

Temaaktiviteterne tilbydes på henholdsvis

Fællesskoleplan

ved:

- Årlige temauger

- Dagligt ("de små dryp") i forbindelse med fælles frokosttime

og på

Linieplan

- Integreret i – og i forlængelse af – den produktive virksomhed

Temaaktiviteterne har et fælles indholdsmæssigt udgangspunkt i folke-oplysning på den ene side og livs-oplysning på den anden.

Folkeoplysningen har at gøre med grundlæggende viden indenfor temaerne

- Historien om mennesket og dets omverden
- Kundskaber om det menneskelige legemes indretning og funktioner
- Kundskaber om naturen og miljøet

Livsoplysningen har at gøre med almen viden indenfor temaerne

- De suveræne livsytringer
- Etik og værdiunivers

Folkeoplysning og livsoplysning hænger sammen således, at afsæt for folkeoplysningens temaer kan ske i livsoplysningens temaer og vice versa.

Temaaktiviteternes udgangspunkt er, at alle mennesker er lige i forhold til livets gåde.

Alle har noget at sige om livet og tilværelsen, alle mennesker har oplevelser og erfaringer knyttet til fundamentale forhold i livet og i tilværelsen: Liv og død, sandhed og løgn, tillid, troværdighed, ærlighed, åbenhed, accept, kærlighed.

Alle har oplevelser og erfaringer, hvor spørgsmål om ansvar og skyld har været nærværende og vedrørende. Derfor kan alle tale med, uanset hvor løsrevet, famlende og usikkert den enkelte formulerer sig.

Gennem den åbne samtale og handlefællesskabet mødes andres synsvinkler og opfattelser i en indbyrdes vekselvirkende undervisning i et opdagende fællesskab, der kaster lys over fælles fundamentale størrelser i menneskelivet på tværs af de mangfoldige måder, hvorpå tilværelsen kan forvaltes.

Medarbejdere fungerer dels som "fødselshjælpere" for de fortællinger, den enkelte har i sig, og dels som formidlere af de historisk-poetiske sammenhænge, der kan bibringe deltagernes fortællinger en eller flere fortolkningsnøgler.

2. Fællesaktiviteter

Fællesaktiviteter er et udtryk for alle de aktiviteter, skolen har på fællesskoleplan.

- Fælles daglig frokosttime med sang, fortælling og forskellige former for præsentation af aktuelle områder af almen interesse ("de små dryp")
- Årlige sæson- og traditionsbetonede fester
- Temadage
- Events
- Etc.

Myter, fortælling og sang er nogle af de midler, hvorved man kan billeddanne menneskelige problemstillinger på en sådan måde, at man ikke forfalder til teoretiske belæringer, og at man undgår behandlingsmæssigt formynderi.

Alle kulturer rummer myter og skabelsesberetninger, som omhandler menneskets rolle og placering i historien og giver deres bud på sammenhæng og forklaring af eksistentielle spørgsmål.

I et tilgængeligt billedsprog behandles grundlæggende temaer som orden/uorden, liv og død, det gode og det onde.

3. Emneaktiviteter

Emneaktiviteter er et tilbud om en række interessebetonede aktiviteter, hvis mål er at give deltagerne et forhold til både forenings- og fritidslivet og til at arbejde i andre fællesformer.

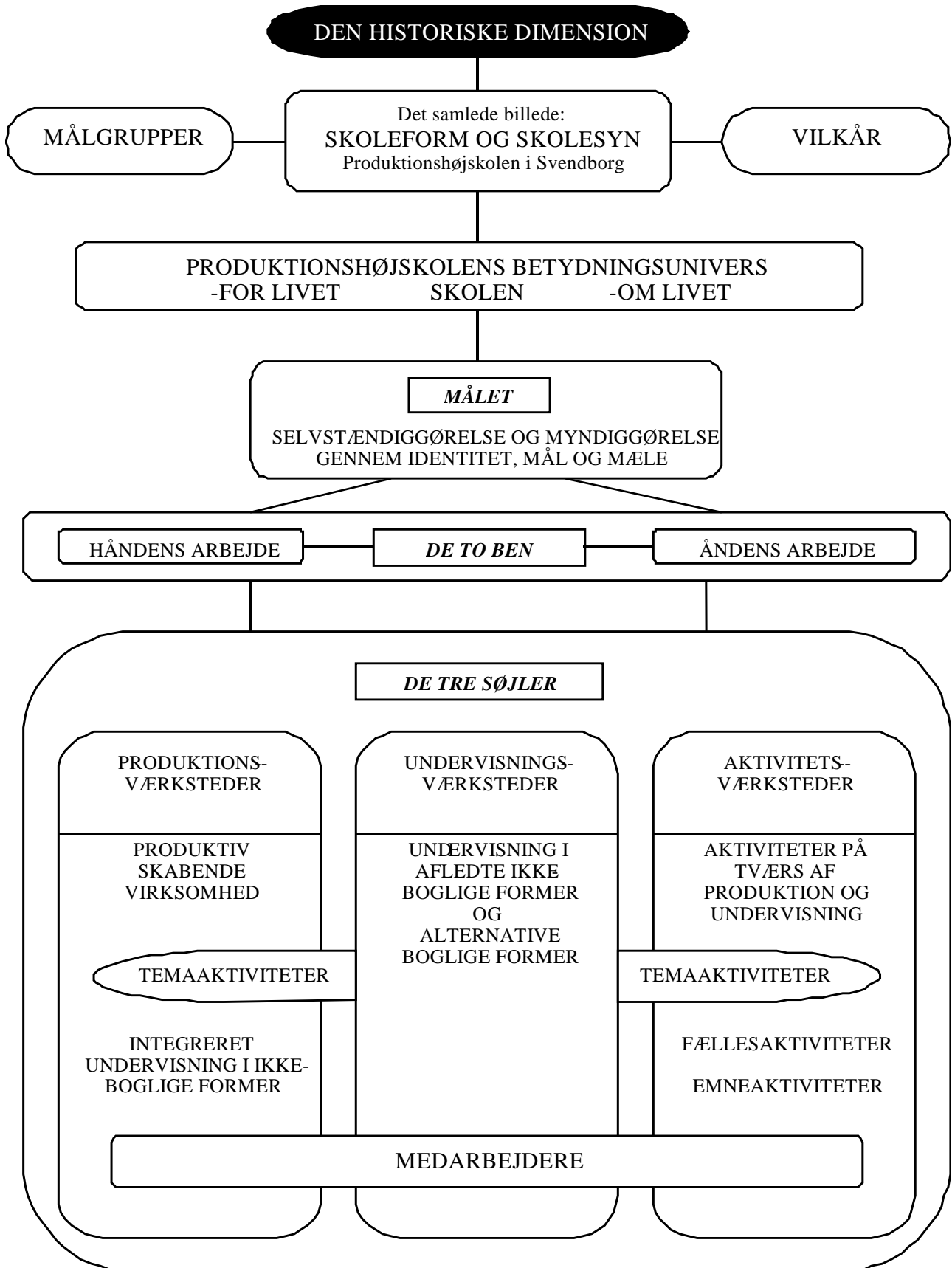
Emneaktiviteterne tilbydes løbende. Aktiviteterne skal, ved siden af selve emneområdet, formidle leg og kreativitet.

Eksempler på aktiviteter:

1. Sejlads
2. Fodbold
3. Styrk din ryg og leg dig glad
4. Svømning
5. Volleyball, badminton og basketball
6. Sangkor
7. Smil dig slank
8. Kreativt værksted og smykkefremstilling

Deltagerne har medindflydelse på de forskellige aktiviteter indenfor de enkelte hovedområder.

DEN HISTORISKE DIMENSION – Afsnit 3

DEN HISTORISKE DIMENSION – Afsnit 3

Indholdsfortegnelse

3.1. Rødder.....	1
Folkehøjskolens oplysningstradition.....	2
Arbejdsskolen.....	2
1 + 1 = 3.....	4
Mundtlighed og det levende ord.....	6
3.2. Tidens spejl og tidens modspejl.....	8
3.2.1. Velfærdssamfundets økonomiske og kul- turelle krise.....	8
3.2.2. Identitetskrisen og de tiloversblevne un- ge.....	9
3.2.3. Hjælp fra de folkelige kræfter.....	10

3.1. Rødder

”Hvis højskolen var omringet af værksteder, hvor alle håndværk dreven udemærket godt, der ville både fornøjelsen og gavnligheden være udemærket stor. For ungdommen ville det være til uberegnelig gavn, at hver kunne sin syssel drevet mesterligt og have den levende mangfoldighed for øje.”

(N.F.S. Grundtvig, 1836)

Inspirationen for produktionshøjskoleideen i Svendborg kan blandt andet findes i tankesæt, hvis idegrundlag og skolesyn var og er forankret i arbejdsskoletanken eller højskoletanken.

Disse beslægtede tankesæt er blandt andre repræsenteret ved Kerschensteiner og Dewey's arbejds-skoletanker på den ene side og de frie skoler i Danmark, herunder især de danske folkehøjskolars grundtvigske ideer og skolesyn, på den anden side.

Begrebet produktionshøjskole er mere end et udtryk for sammenfletning af arbejdsskolen med sit udgangspunkt i håndens arbejde og højskolen med sit udgangspunkt i åndens arbejde.

Som et billede på dette, kan vi delvist anskue Produktionshøjskolen i Svendborg som et resultat af et frugtbart møde mellem højskoletanken og arbejdsskoletanken. Et frugtbart møde, som er muliggjort gennem et samspil af i øvrigt frugtbare og ufrugtbare omstændigheder i samfundsudviklingen.

Dette ”barn” har et vist slægtskab til arbejdsskolen og folkehøjskolen med rødder i den danske folkeoplysning og dennes fundament for folkelighed.

Men Produktionshøjskolen i Svendborg har sit eget væsen og liv, der både bygger på særskilte dele af skoleformens rødder samt de muligheder, der er skabt i kraft af mødet mellem forskellige utraditionelle medarbejderbaggrunde, skolens frihed til nye udviklingsveje og samtidens bidrag til fremtidens anskuelser og livsformer.

Dette mere samtidsbestemte liv gør Produktionshøjskolen i Svendborg i stand til at forvalte det idemæssige arvegods på sin egen måde i forhold til sin egen virksomhed og udvikling i tid og fremtid.

Folkehøjskolens oplysningstradition

”Udgangspunktet for vores engagement er, at jo større behov og forskelligartede vilkår vore deltagere har, jo mere fornem er opgaven. Vi må derfor fastholde, at tilbuddet til vore deltagere skal være af samme kvalitet som tilbuddet til andre (...) for på denne måde, på Produktionshøjskolen, at fastholde folke-lig-hedsbegrebet.”

(fra: ”Produktionshøjskolen i Svendborg. Historie, skolesyn og pædagogik”)

Produktionshøjskolen i Svendborg identificerer sine rødder i det danske og nordiske skolesyn og menneskesyn og den udvikling af dansk folkeoplysning, der har fundet sted siden sidste halvdel af forrige århundrede.

Den store begrebsdanner bag denne oplysningstradition var N.F.S. Grundtvig, der spillede en afgørende rolle for udviklingen af den frie skoletanke, ligesom hans tanker og begreber omkring det folkelige har øvet en betydelig indflydelse på udformningen af den danske grundlov og den danske demokratiopfattelse, hvor samtalen og den folkelige debat spiller en central rolle.

Grundtvig gik til kamp mod datidens elitære latinskole, som han lidet flatterende betegnede som ”den sorte skole” eller ”dødens skole”, hvor, som han sagde, ”tilsyneladende levende mennesker går omkring, og hvor dødbideriet trives”.

Han var fortalere for en livets skole, som skulle være for alle mennesker.

En skole, der tager udgangspunkt i den bestemte folkelige og historiske sammenhæng, som ethvert menneske er født ind i. En skole med et klima og en vekselvirkning, hvor eleverne oplever, at åndsliv og fællesskab er en mulighed og en realitet.

Arbejdsskolen

”Det enkelte menneske er sit eget instrument til at virkeliggøre sine egne hensigter, og tilstanden i dette instrument påvirker dets evner til at udforme og virkeliggøre forskellige ønsker”.

(John Dewey)

”At handle og virke er for alle mennesker sagen. Håndværk er ikke alene grundlaget for al ægte kunst, men også grundlaget for al ægte videnskab”.

(Albert Kerschensteiner)

Produktionshøjskolen i Svendborg har som en del af sin arv metodiske rødder i arbejdsskole-tanken, der først og fremmest repræsenteres af Dewey og Kerschensteiner.

Det var for Dewey vigtigt at nedbryde skolens isolation, således at der ikke var stor forskel på, hvad og hvordan der lærtes i skolen og udenfor. Dewey anklagede den boglige skole for at give isolerede, livsfjerne kendsgerninger videre til passivt modtagende elever.

Man burde i stedet lade det teoretiske vokse ud af den praktiske beskæftigelse, for ”ægte viden” skyldes erfaringer: ”Learning by doing” var et af Dewey’s nøglebegreber. Tyngdepunktet for undervisningen burde efter Dewey’s opfattelse ligge i eleven. Det var Dewey’s intention at gå ud fra elevens erfaringskreds og gennem nye erfaringer og selvstændig tænkning at udvide denne.

Som Dewey ønskede **Kerschensteiner** en skole, i hvilken man ikke blot lærte af ord og bøger, men endnu langt mere ved praktisk erfaring. Kerschensteiner etablerede sin egen arbejdsskole, hvor de manuelle færdigheder tillagdes grundlæggende værdi, og for at gøre det manuelle arbejde så opdragende som muligt inddrog han faglærte håndværkere med respekt for og indsigt i deres fag.

Det teoretiske arbejde skulle ”glide ind” i et arbejdsprogram: ”Et rigt felt for manuelt arbejde som i forhold til elevernes evner også kan blive til et åndeligt arbejdsfelt”, som Kerschensteiner sagde. For Kerschensteiner var målet den dygtige erhvervsudøver og samfundsborger, der gennem arbejdet havde udviklet en flid, nøjagtighed og pligtopfyldenhed.

I Dewey’s begreb ”learning by doing” kan der findes paralleller til Produktionshøjskolens principper om integreret og afledt undervisning, hvor læring er knyttet til deltagerens tilegnelse af den nødvendige viden for at løse en given opgave.

I Kerschensteiners principper om opdragelse til arbejdet og opdragelse gennem arbejdet kan der findes paralleller til Produktionshøjskolens mere elementære arbejde med adfærd ud fra almindelige arbejdspladsnormer.

Men Produktionshøjskolen i Svendborg har nok altid haft en mere nordisk måde til at forvalte sine rødder i arbejdsskolen og har haft et noget mindre individualistisk og instrumentelt forhold til det praktiske end Kerschensteiner og Dewey.

1 + 1 = 3

”Sammenhængsovervejelser uden fundament er lige så invaliderende som fagligt fundament uden sammenhæng med liv og anden viden”

(Mads Hermansen)

Ovenstående citat er ligesom de følgende fra en artikel, som Mads Hermansen for nogen tid siden skrev i tidsskriftet ”Produktionshøjskolen”, hvori han med udgangspunkt i en karikatur diskuterede to undervisningssyn/skolesyn, der brydes i produktionsskolernes dagligdag.

På den ene side ser Mads Hermansen et undervisningssyn/skolesyn med en tendens til at koncentrere sig om fagligt/tekniske færdigheder og teknisk kunnen for reelt at overlade sammenhængsovervejelserne til eleverne selv. Dette syn kan i en ligeledes udvidet forstand siges at have rod i det, der i foregående afsnit betegnedes som ”arbejdsskolen”.

På den anden side ser Mads Hermansen en tendens til at anskue undervisning som et led i en større opdragelses- og udviklingsmæssig sammenhæng. Dette syn kan i en mere udvidet forstand siges at have rod i det, der i det foregående afsnit er betegnet ”de frie skolars og folkehøjskolens oplysningstradition”.

Begge disse skolesyn/undervisningssyn har sine naturlige muligheder og begrænsninger, men problematisk bliver det, hvis de hver især søger at udgøre det hele for produktionshøjskolernes virksomhed.

1

Det fagligt/tekniske undervisningssyn er ofte båret af folk med en stor kærlighed til et bestemt fag, hvor man koncentrerer sig om faget, teknikkerne eller emnerne og forsøger sig med sammenhænge og helheder på baggrund af og med udgangspunkt i faget.

”Faget er nærmest blevet livssynsvinklen. Man ser verdensproblemer og konflikter mere eller mindre i fagets synsvinkel. Det giver stor illustrativ og medtænkende kraft, når faget skal formidles til elever. Det giver også stor sikkerhed og autoritet. Man er sikker på, at man kan noget, og at det er værd at formidle. Denne naturlige udstråling af tro på egen viden og faglig ballast suger elever til sig.”

+ 1

Medarbejdere med et mere helhedspræget undervisningssyn har derimod den vanskelighed, at de netop skal formidle grundlæggende skepsis.

”Skepsis er usikkerhedsskabende og identitetsnedbrydende, medmindre man netop har erhvervet en relativ sikkerhed for, at skepsis og kritik er nødvendige elementer af en fortsat aktiv forholden sig til arbejde og liv.”

Den helhedsorienterede undervisning kan bringe lærere og elever ud i områder, hvor ingen kan siges at være på "hjemmebane".

"Meget ofte kommer man i undervisningen til at stå med nogle flagrende elementer, som ens lærerbevidsthed nok giver mulighed for en samordning af, men som overhovedet ikke er bare i nærheden af sammenhængsovervejelser i de unges hoveder".

Men sammenhængsforståelse og helhedsbetragtninger rummer under alle omstændigheder nogle frisættende og forløsende muligheder på de livsnære områder, hvor alle kan være med.

Sammenhængsforståelse og helhedsbetragtninger har, bemærker Mads Hermansen, når de er integreret i elevernes personligheder, tendens til at blive gjort til noget, man altid har vidst, hvorfor det også kan opleves utaknemligt bagefter at være lærer, når eleverne opfatter deres udbytte af undervisningen som ikke at have lært andet, end hvad de vidste i forvejen...

$$1 + 1 = 3$$

Begge de her diskutererede undervisningsformer rummer åbenlyse styrker i forhold til tilegnelse af færdigheder og kundskaber, men det kan hverken lade sig gøre at gennemføre det ene undervisningssystem på det andets præmisser eller det andet på det enes.

Produktionsskolen rummer imidlertid potentiale til at bryde disse historiske modsætninger mellem håndens og åndens arbejde. På produktionsskolen kan udgangspunkter for undervisning ske i håndens arbejde og derigennem styrke bevidsthed og tanke. Desuden kan udgangspunkter ske i åndens arbejde og derigennem styrke færdighed og handling.

Den enkelte medarbejders indstilling er en afgørende forudsætning for, at dette kan lykkes. Et vigtigt aspekt i en sådan indstilling er, som Mads Hermansen beskriver det, at være

"...en fagligt kompetent lærer med stor kærlighed til sit hovedfag, men samtidig netop så kompetent og sikker, at anderledesheden, f.eks. et andet fags løsningsforslag til et bestemt problem, ikke automatisk medfører afvisning, men derimod forundring og undersøgelse.

Denne fagligt kompetente lærer med stor nysgerrighed ville som fod i hose eller som tandhjul i et drev være egnet til at indgå i et tværfagligt, mere helhedsorienteret undervisningsforløb, hvor man selvfølgelig ikke kunne få alle helheder belyst og problematiseret, men gennem vekselvirkning mellem forundring og den faglige kunnen alligevel beskæftigede sig med helheder."

Udgangspunkt i åndens arbejde:

Mundtlighed og det levende ord

” Sandheden er vel snarere den, at det op igennem 60’erne og 70’erne var vidt og bredt accepteret, ikke kun i det offentlige skolesystem, men langt ind i de frie skolers verden, at alternativet til den boglige skole - den alt for boglige skole - nødvendigvis måtte være den praktiske skole, d.v.s. en skole baseret på håndens arbejde, på noget med produktion af en eller anden form.

Opfindsomheden var stor, ikke mindst på de frie skolers område. Det faldt ikke ret mange ind, at der overhovedet kunne være andre alternativer til bogligheden end produktion, endsige at netop mundtligheden kunne være et sådant alternativ, og tilmed det mest oplagte og radikale alternativ, man kunne tænke sig i et samfund, der var ved at gå grassat i produktion og af mangel på tid til både at tænke og lytte...”

(Hans Henningsen, Askov)

Det mundtlige sprog har flere former: At lytte (indre tilstedeværelse), at samtale, fortælling, højtlesning, foredrag, sang, drama. Til det mundtlige hører naturligt kropssproget og de dertil knyttede udtryksformer, som alle sker i fysisk tilstede-værelse.

Færdighed i det mundtlige sprogs former er en væsentlig forudsætning for et udviklet skriftsprog. Ikke mindst af denne grund er de mundtlige former væsentlige, men de er også væsentlige på indholdssiden, nemlig som mulige formidlere i den enkeltes levende beskæftigen sig med tilegnelse af kundskaber og tilstedeværelse i sit eget og sine medmenneskers liv.

Samtalen

” Det er ikke på bogsiden erkendelsen bliver til – bogsiden er en meget svag glans af den samtale, hvor lynet slog ned, og hvor vi blev klogere på det menneskeliv, vi er fælles om.

Det er ikke, når vi læser, men når vi hører, lytter og kan reagere på det, vi hører ved selv at sige noget, kort og godt når vi sam-taler, taler sammen, at vi kan komme til en øget forståelse for og indsigt i den gåde, vi aldrig kommer til at fatte: Menneskelivet i al dets skønhed og al dets gru”.

(Finn Slumstrup, ”Kernebegreber i Grundtvigs oplysningstanker”)

Det levende ords værdi som en bærende del af Produktionshøjskolens virksomhed er, at dets budskaber har en retning mod identitetsdannelse, mål og mæle.

Hvis deltagerne skal befordres i at udvikle deres egen identitet, må skolen afsætte tid og rum for refleksion, fordybelse og formulering indenfor alle virksomhedsområder: Produktionsværksteder, undervisningsværksteder og aktivitetsværksteder.

Det at undres i fællesskab med andre, at turde tvivle åbent, at søge, at sætte ord på følelser og tanker har alt for trange kår i vores tid, hvor alting skal gå hurtigt og være effektivt, hvilket, som Hans

Henningsen siger, er med til at bære ved til den overfladiskhed, som præger vores adfærd og hele liv i de vesterlandske samfund.

Gennem samtalen kan der i det hele taget åbnes for en udvidelse af deltageres opmærksomhed på emner og vidensområder.

Formulering omkring disse ting kan medføre en nuancering af ord og begreber, som måske allerede findes i deltageres ordforråd. Når ordene får mere dybde, udvides erkendelsen.

Med andre ord: Ved at blive ledet ind i sproglige områder, som deltageren ikke færdes i til daglig, udvides betydningerne i ordforrådet svarende til den erkendelsesmæssige udvidelse.

3.2. Tidens spejl og tidens modspejl

Mens Produktionshøjskolen i Svendborg har idemæssige rødder tilbage i tiden, er oprettelsen af skolen i 1984 sket i tæt tilknytning til den tid, den er en del af.

Dermed ikke være sagt at Produktionshøjskolen er et spejl af 70'ernes og 80'ernes problematiske sociale og samfundsmæssige forhold. Tværtimod. Produktionshøjskolen i Svendborg modspejler tiden og forholder sig som et modspejl til tiden i udviklingen af sit tilbud.

Skolen har, med sine særegne vilkår for integration af håndens og åndens arbejde, sin egen rolle i den indsats, der iværksættes i den danske skoleverden og i den lokale politik. Dette er noget ganske andet - og mere - end blot at afspejle tiden.

Som et nyt bud på udviklingen af et bredt kvalificerende tilbud har Produktionshøjskolen i Svendborg kunnet indgå som en del af Svendborg Kommunes lokale indsats rettet mod marginal"gruppernes" behov og samtidig som en del af en bredere samfunds- og uddannelsespolitisk strategi.

3.2.1. Velfærdssamfundets økonomiske og kulturelle krise

70'erne og 80'erne har været præget af alvorlig krise i det velfærdssamfund, som var blevet opbygget i efterkrigstiden. Et af de alvorligste symptomer på krisen bestod først og fremmest i økonomisk afmatning med bl.a. stærkt stigende arbejdsløshed til følge.

Den økonomiske krise udløstes bl.a. af olieprisernes himmelflugt, der samtidig afslørede de vestlige industrilandes ressourcearbarhed og dybe afhængighed af 3.-verdenslandes indre politiske forhold. Det blev tydeligt, at den industrielle vækst og velfærd bl.a. hvilede på forældede strukturer fra kolonitiden, som ikke længere kunne opretholdes i samme grad som før. Blandt andet på grund af et højere uddannelses- og oplysningsniveau i 3.-verdenslandene, der fik afsmittende effekt på prispolitikken overfor industrilandene.

Også andre symptomer på krisen var af en art, som drog efterkrigstidens velfærdsideologi grundlæggende i tvivl.

Forureningens omfang og karakter fordrede politiske beslutningstagere og de enkelte borgere til at spørge til grænserne for materiel levestandard og betingelserne for fortsat vækst i det hele taget.

Arbejdsløshedens voksende omfang var i sig selv et ubehageligt socialt problem, men udgjorde også på et dybere plan en trussel mod fundamentale lighedsprincipper i velfærdssamfundet. På grund af den nære knytning mellem økonomisk velfærd og samfundsmæssig solidaritet var velfærdssamfundets ideologiske grundlag ilde stedt, da de økonomiske forudsætninger for velfærden smuldrede og et væsentlig instrument i velfærdsstatens problemløsningsstrategi manglede:

Pengene til fortsat udbygning og vækst.

Des flere borgere, der stod udenfor arbejdsmarkedet, des vanskelige blev det at opretholde - og især at finansiere - velfærdssamfundets lighedsprincipper.

Velfærdssamfundets økonomiske krise blev både direkte og indirekte en kulturel krise. Under overskriften "Et træt samfund i opbrud" har den fransk/danske samfundsforsker Dominique Bouchet i 1984 søgt at beskrive situationen:

"I efterkrigstiden har de såkaldte kapitalistiske økonomier fået en fantastisk ekspansion. Men den er blevet ledsaget af en lige så fantastisk erosion eller udvaskning af de politiske doktriner. Vor nuværende krise finder sted på et tidspunkt, hvor ideologierne er udmattede.

(...) mange kan nu konstatere, at et samfund, hvor alt udvikler sig gennem automatik, uden at borgerne kæmper for det, er et trist og træt samfund."

(Dominique Bouchet i uddrag fra "Den kommunale politik og samfundsændringer", Odense Universitet, 1984, side 47-48)

3.2.2. Identitetskrisen og de tiloversblevne unge

Den økonomiske krise faldt sammen med en opløsning af værdier og normer omkring familie og lokalsamfund. En opløsning, som ikke i sig selv hidrørte direkte fra den økonomiske krise, men mere hidrørte fra samfundsændringer som skete i vækstens velmagtsdage.

60'ernes opgør med de traditionelle kønsroller og familielivsformer efterlod et værdimæssigt tomrum, der blev større efterhånden som flere og flere opdagede, at en del af alternativerne blot indebar nye former for undertrykkelse og ufrihed eller ren og skær ensomhed.

Tillige kunne det konstateres, at velfærdssamfundets organisering af dagligvareforsyningen, byplanlægningen og bosættelsesstrukturen i sig selv havde medført en udtynding af lokale fællesskabsbånd, hvilket betød stigende problemer med lokal identifikation og tilhørsforhold for den enkelte.

Velfærden forsvandt, men nogle af de normer og værdier, som knyttede sig til forbrugeriidealet, forsvandt ikke. Hvor det i 60'erne nærmest havde været moderne at afskrive sig alle ydre tegn på materiel status, blev det under krisen desto mere vigtigt at markere, at man var en af dem, der klarede sig.

For flere og flere mennesker rykkede udsigten nærmere til en tilværelse uden identitet som forbruger (på grund af manglen på indkomst), uden identitet som arbejder (på grund af manglen på arbejde), uden identitet som parthaver i et lokalt samfund (på grund af manglen på en fælles historie) og uden identitet som del af en familie (på grund af opløsningen af familiebåndene).

Med krisen brast den fælles velfærdsdrøm om fritidssamfundet og det gode liv for alle. I stedet gik tendensen i 70'erne og 80'erne mod alt for meget arbejde til de, som havde arbejde, og alt for meget fritid til de, som ikke havde arbejde.

Disse ufrugtbare omstændigheder var imidlertid med til at skærpe opmærksomheden på unges vilkår. Især tydeliggjorde den hastigt stigende ungdomsarbejdsløshed problematikken omkring den såkaldte uddannelsesmæssige rest"gruppe".

På trods af 60'ernes omfattende ekspansion i specialundervisning, ungdomsuddannelser og videregående uddannelser kunne man konstatere, at andelen af unge, der ikke fuldførte anden uddannelse end folkeskolen, stort set forblev konstant gennem en længere periode.

Den kvantitative vækst og friere undervisningsmetoder i skolesektoren var øjensynligt ikke kommet den mindre bogligt disponerede elevgruppe til gode, og chancerne for en ufaglært beskæftigelse blev stadigt færre.

Automatiseringen slog for alvor igennem i industrien og i det i forvejen stærkt mekaniserede landbrug og fiskeri. Den teknologiske udvikling blev en af de direkte hovedårsager, til at det ufaglærte arbejdsmarked undergik en kraftig reducere, og at unge uden uddannelse derfor ikke længere havde dette arbejdsmarked at ty til i skabelsen af en selvhjulpent tilværelse og en identitet som ydende borger med de samfundsrettigheder og pligter, dette indebærer.

3.2.3. Hjælp fra de folkelige kræfter

Selv om velfærdssamfundet både ideologisk og økonomisk var rystet, er det bemærkelsesværdigt få velfærdsstatslige strukturer, institutioner og lovgivninger, der er bortfaldet.

En af grundene kan måske være iværksættelsen af de store udviklings- og omstillingsprogrammer indenfor den offentlige sektor, hvor velfærdsstaten op gennem 70'erne og 80'erne har søgt at reformere sig gennem inddragelse af de folkelige kræfter i bl.a. arbejdsmarkeds- og socialpolitik, kulturpolitik og uddannelsespolitik.

Et af de områder, hvor der allerede i midten af 70'erne blev fokuseret på de folkelige kræfter, var i indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden.

Bekæmpelsen af ungdomsarbejdsløsheden blev en folkesag og en sag, som kunne forene politiske beslutningstagere på mange statslige og kommunale niveauer på tværs af partipolitiske ideologier og interesser.

Imidlertid stod man fra politisk og forvaltningsmæssigt hold på nærmest bar bund m.h.t. en konkret virkningsfuld indsats, hvorfor den politiske og forvaltningsmæssige velvilje var særdeles stor overfor lokale initiativer, som kunne inspirere både indhold og form i den langsigtede indsats.

På denne baggrund oprettede undervisningsministeriet bl.a. en særlig sektion, Sektionen Vedrørende UngdomsArbejdsløshed (SVUA).

SVUA's virksomhed kom til at virke som synliggører af et væld af lokale initiativer i regi af bl.a. efterskoler, kommunale projekter, socialpædagogiske tiltag og lignende. Initiativer som enten var i gang eller befandt sig på ideplan, og hvor forskellig kombinationer af undervisning og produktion var et mere eller mindre kendetegnende element.

Aabæk Efterskole ved Aabenraa Fjord optrådte her som et af de vellykkede og inspirerende eksempler på en nyskabende kombination af praktisk arbejde og højskoleånd for en gruppe af unge, der ellers ikke var spået mange chancer i livet.

Ligeledes virkede SVUA ansporende, for at kommunerne kom "på banen" med nytænkning i forhold til kombinerede undervisnings- og produktionsprogrammer, som de blev betegnet i SVUA's "Rapport om forsøg med kombinerede undervisnings- og produktionsprogrammer" fra 1978.

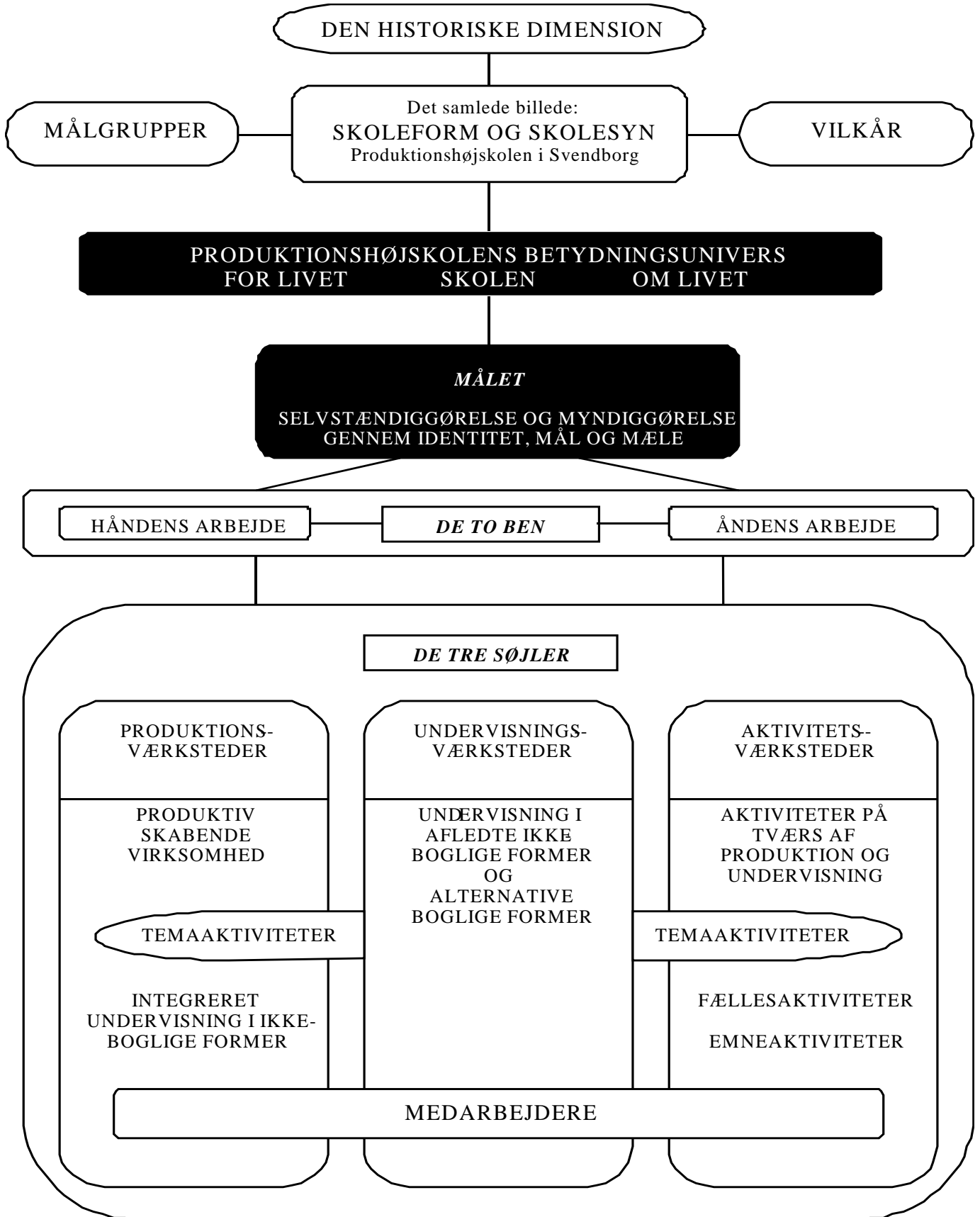
Fremhævelsen af det praktiske element som væsentligste kilde til uddannelseskvalificering har præget cirkulærer og lovgivninger fra 1980 til 1992.

Det offentliges anvendelse af produktionsskoleformen som virkemiddel i bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden har derfor i nogen grad bygget på en enfoldig opfattelse af sammenhængen mellem praktisk optræning, undervisning og erhvervskvalificering som det egentligt nyskabende.

Der er ingen tvivl om, at indførelsen af det praktiske i en undervisningssammenhæng i sig selv har betydet en nyskabelse indenfor den danske skoleverden og medvirket til en udvidelse af undervisningsbegrebet som mere end en videntransport fra en lærer til en flok mere eller mindre motiverede elever.

Men vægten på det praktiske har betydet, at bemærkelsesværdigt ringe opmærksomhed er blevet tildelt det forhold, at der med indførelse af skoleformen produktionsskole i det danske uddannelsesbillede er introduceret mulighederne for en skolepraksis, hvor viden, praktisk uddannelse og forholdet sig i og til livet er en del af hinanden: Mulighederne for en skoleform, der har et længerække perspektiv og særlige forudsætninger i realiseringen af det danske og nordiske skolesyns opfattelse af den folkelige historisk-poetiske livsoplysning.

BETYDNINGSunIVERS OG MÅL – Afsnit 6

BETYDNINGSSUNIVERS OG MÅL – Afsnit 6

Indholdsfortegnelse

6.1. Målet.....	1
Menneskesynet.....	2
Stil, tone og tradition.....	2
Demokratiopfattelser.....	3
6.2. Identitet.....	4

6.1 Målet

Produktionshøjskolen i Svendborgs mål er at styrke den enkelte deltagers fundament for at gå selvhjulpent, d.v.s. selvstændigt og myndigt, i nærkamp med livets tilskikkelser i arbejdsliv, uddannelsesliv og folkets liv.

Produktionshøjskolens skole- og menneskesyn har rod i højskolebegrebet, hvor det er afgørende, at information bliver til viden, og at viden bliver til personlig udvikling, at kompetence drejer sig om at erhverve kundskaber som menneske såvel som faglige færdigheder.

Produktionshøjskolens virkeområder udgør derfor forskellige udgangspunkter for de systematiske bestræbelser, som skolen skal udfolde for at leve op til sit formål om at give deltagerne bedre forudsætninger for uddannelse, beskæftigelse og at opbygge tilværelsen i almenlivet.

Produktionshøjskolens undervisning skal søge at frisætte, supplere og opbygge deltagernes hidtidige livslæring med henblik på erhvervelse af faglige/teoretiske færdigheder og grundlæggende almen kundskaber.

For alle Produktionshøjskolens virkeområder står højskolebegrebet som det udgangspunkt og det bindemiddel, der forener skolens samlede aktiviteter. Højskolebegrebet er således både den måde, hvorved deltagerne møder skolens tilbud og den betydningsramme, der forener skolens virksomhedsområder i en helhedsmæssig sammenhæng og sikrer, at viden, færdighed og liv bliver en integreret del af hinanden.

Produktionshøjskolen i Svendborg er derved et uddannelses tilbud, der forener personlig udvikling, faglig dygtiggørelse og teoretisk undervisning i en læreproces.

Selvstændiggørelse og myndiggørelse

Produktionshøjskolens mål søges opfyldt gennem en selvstændiggørelse og myndiggørelse, der består i at styrke den enkelte deltagers identitetsdannelse i tilhørsforholdet til et folk og et folks historie og mål og mæle som tænkende og handlende person i såvel arbejds- og uddannelseslivet som i almenlivet.

Selvstændiggørelse, mål og identitet

Selvstændighed er at stå selv, hvilket ordet siger. Dette er ikke det samme som at være alene eller uafhængig af andre. Tværtimod: Selvstændighed er at indtage en plads blandt andre, som ved, hvem man er, fordi man kan fortælle dem det igennem ord og handling.

Selvstændiggørelse er da den læreproces, hvorigennem man opnår selvstændighed, d.v.s. tilegner sig mål i betydningen moders-mål, altså et sprog, hvori og hvorved det enkelte menneske kan hente grundlag for de valg af retninger, tilværelsen kan formes i, men også mål i betydningen identitet, hvor det enkelte menneske kan lære at forstå sig selv som menneske i en kultur som en del af et folk og som individ i et samfund ved hjælp af et sæt af tilværelsestolkninger.

Myndiggørelse, mæle og identitet

Myndighed, kan man sige, er styrken, hvormed et menneske forvalter sin selvstændighed. Myndighed er habilitet: At varetage et personligt ansvar i økonomisk, retslig og alment menneskelig moralsk forstand.

Myndiggørelse er den læreproces, hvorigennem myndighed opnås, d.v.s. at tilegne sig mæle, hvilket er det enkelte menneskes klarhed i, hvad han eller hun kan have på hjerte.

På Produktionshøjskolen i Svendborg skal den myndiggørelse, som skolen søger at tilbyde, blandt andet ske på baggrund af den danske folkelige demokratiopfattelse og dennes historiske rødder og kraft.

Menneskesynet

Ligesom den danske og nordiske bevægelse bag de frie skoler funderer Produktionshøjskolens virksomhed sig i et menneske- og skolesyn, som tager udgangspunkt i folkets (de enkelte menneskers) egen evne til at definere og udforme deres liv og mål med livet som kulturbærende og kulturskabende væsener.

Produktionshøjskolen skaber derfor nogle rammer og aktiviteter, hvis former og indhold udtrykker en ligeværdighed overfor de deltagere, som på baggrund af andre forudsætninger ikke har haft samme status og muligheder som andre.

Produktionshøjskolen fastholder gennem dette menneskesyn, at skolens undervisning skal være af samme kvalitet som andre uddannelsesstilbud, fordi skolen bl.a. gennem undervisningens kvalitet udtrykker til deltagerne og til samfundet, at begrebet **folke-lighed** bør være et grundvilkår.

Stil, tone og tradition

Både skolens rammer og skolens miljø er baseret på en fællesopfattelse af begrebet stil, tone og tradition.

Stil

Stilen er det særpræg, hvorved rammerne reflekterer skolens forhold til kultur, natur og omgivelser, miljø, kunst m.v. Den er alt fra valget af materialer i produktionen, farver i bygningerne, naturpleje, billeder og porcelæn, blomster og lys etc. til valget af musik, sange, sund kost og skolens forhold til sundhed i øvrigt.

Tone

Tonen er den indre atmosfære, omgangsformen mellem skolens forskellige mennesker. Tonen reflekterer deltagere og medarbejders forhold indbyrdes og til hinanden gennem evnen til samtale, tolerance, hjælpsomhed, tillid og åbenhed i både arbejds-, undervisnings-, spise- og andre samværsituationer.

Tradition

Traditionen er en ramme om det aktivitetsindhold og de aktivitetsformer, der kan forbinde skolens deltagere med både fortid og fremtid, således at de i deres udvikling vil kunne forholde sig til de værdier, skolen repræsenterer.

Traditionen er således både den måde, skolens enkelte tilbud fremtræder på, og den form, hvorved indholdet af tilbudene præsenteres.

Men traditionens fremtrædelsesmåder og former kan ikke stå alene. I valget af disses indhold udtrykkes de forskellige værdiopfattelser, der også vil fremstå som identifikations- og identitetsfaktorer for skolens deltagere.

Som eksempler på dette indhold kan nævnes:

Årets gang, årtidsbestemte mærkedage, faglige traditioner, historiske traditioner, forskellige dansesformer m.v.

Læringsmæssigt er traditionen blandt andet bærer af grundlæggende kundskabsfelter indenfor etik, æstetik, natur, samfund og sprog.

Demokratiopfattelser

Demokrati betyder folke-styre. Demokrati er altså en styreform, hvis udgangspunkt er de fælles betydninger, der forener mennesker, som har valgt at tilhøre et folk.

Demokrati er ikke så meget måden, hvorpå man formelt organiserer beslutningsprocesser i et samfund eller på en skole. Måske snarere den måde, hvorpå der ind i mellem må lempes med formaliserede strukturer og vante mønstre for at sikre mindretallets ret og væren.

Demokrati er måden, man møder hinanden på, i øjenhøjde, i samtale. Demokrati har derfor at gøre med den gensidige respekt, der hidrører fra lige-værdigheden på tværs af forskelle mellem mennesker.

Den væsentligste demokratiske dannelse sker, ved at det enkelte menneske bliver taget alvorligt, når han eller hun usikkert og tøvende forsøger at danne sig en mening om sit personlige liv og fællesskabet med andre. Når en personlig stillingtagen er på færde.

Det er, når den enkeltes ansvarlige forholden sig til mellemmenneskelige emner fremmes – ikke ved afstemninger, men ved brugen af ytringsfriheden og respekt for samtalen i både mindre og større forsamlinger.

Det er denne form for levende demokrati, deltagere skal befinde sig i på Produktionshøjskolen i Svendborg – ikke formaliseret pseudoindflydelse på sammenhænge, som kun et fåtal har en mulighed for at overskue.

6.2. Identitet

En af forudsætningerne for mål og mæle er tilegnelsen af et personligt udgangspunkt. Et grundlag, hvorpå og hvorved man kan vælge og handle i livet. En del af dette grundlag er en personlig identitet.

Identitet er både noget meget enkelt og indlysende, fordi det er noget, som alle mennesker har i en eller anden grad, men samtidig er identitet noget meget sammensat, kompliceret. Identitet er noget, som forekommer indlysende nødvendigt, men som ingen kan tage patent på en bestemmelse af. Identitet er en del af det gådefulde og mangetydige, som menneskelivet er så rigt på.

Indenfor psykologisk teori er identitet noget, som har med det enkelte menneskes eksistens at gøre. En eller anden form for viden om, hvem man selv er. Men hvordan finder man ind til det? Har identitet ikke lige så meget at gøre med en viden om, at andre kender en, ved, hvem man er, savner en, når man ikke er der? Har identitet ikke også at gøre med forbundetheden til et andet menneske? Eller forbundetheden til en kreds? Har identitet ikke lige så meget at gøre med at dele et fælles modersmål og en fælles historie med det folk, man er født ind i, hvis samtid og fremtid man er en del af?

Under alle omstændigheder giver forsøg på indkredsning af identitet anledning til flere spørgsmål end svar.

Identitet er en af livets gåder, en gåde som vi hver især må have svar på for at leve blandt andre, en gåde som der ikke findes éntydige svar på, men kun svar, som man kan leve med – og ikke kan leve foruden.

Produktionshøjskolen i Svendborg kan ikke og vil ikke påtage sig en behandlerrolle over for sine deltagere. Når skolen vil arbejde med identitet, må det ske på baggrund af en livsoplysning, hvor der kastes lys på de livsvilkår, man har som født ind i et bestemt folk og en bestemt historisk og mellemmenneskelig sammenhæng.

”Gennem skolens værksteder og produktioner, gennem undervisningen i øvrigt og gennem fællesskabet skal skolen både være et supplement til det vigende ufaglærte og faglærte arbejdsmarked og til grundskolens boglige klassificering, og skolen kan og skal endvidere give deltagerne de oplevelser af fællesskaber, familierne og samfundet er ved at blive fattige på.

Men hvis skolens bestræbelser alene retter sig mod det ydende menneske og heri udelukker det søgende og værende menneske, må man spørge sig selv, om ikke deltagerne svigtes, når man tager deres baggrunde og samfundsudviklingen i betragtning.

Vi ved, at det moderne menneskes selyforståelse, mere i dag end nogensinde, befinder sig i en krise.

Hvor vi tidligere havde en almen referenceramme som udgangspunkt for en menneske- og samfundsopfattelse, inden for hvilke vore individuelle forskelle fandt deres plads, så er vores nuværende situation kendetegnet ved fraværet af en alment accepteret sammenhængende ide om mennesket og samfundet.

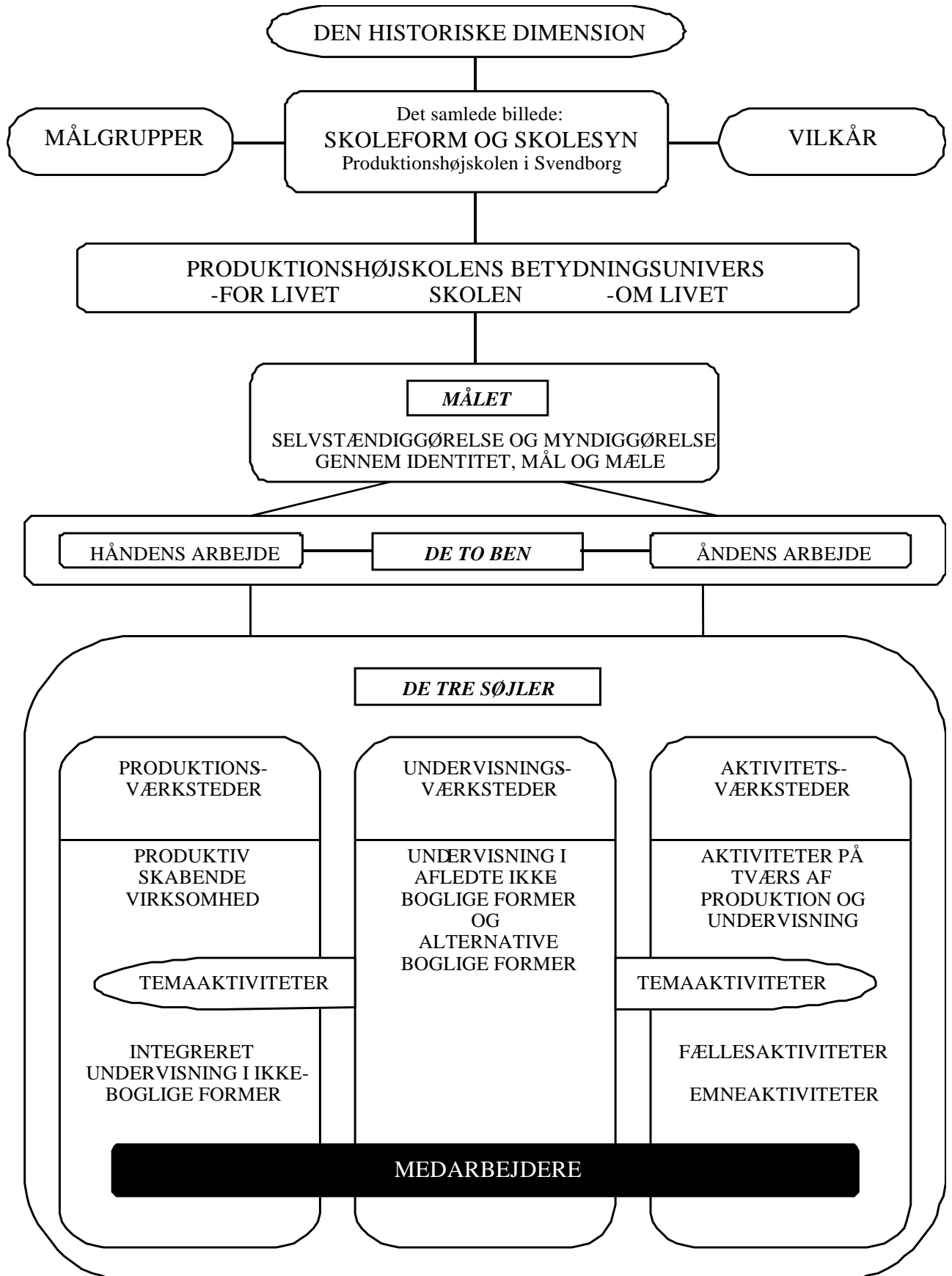
Det er derfor, at man i dag taler om, at "de store" fortællingers tid er forbi, og at det nu er tiden for "de små" fortællinger.

Uanset hvilket forhold man har til dette, så er det at blive oplyst af at være medaktør på den scene, hvor fortællingen og historien om mennesket dagligt gennemlevs, grundlaget for et menneskes identitetsopfattelse. Fordi et historietrængt menneske er et identitetstrængt menneske, der måske gennem dele af sit liv kan begrænse sin selvopfattelse til at være under uddannelse, at arbejde og at være familiemedlem.

Men for de samfundsmedlemmer, der gennem deres liv – eller i perioder af dette – er forundt dele af disse "skyklapper", kan den medlevende fortælling om menneskets historie og liv være en "livs"nødvendighed."

(forstander)

MEDARBEJDERE – Afsnit 11

MEDARBEJDERE – Afsnit 11

Indholdsfortegnelse

11.1.	At være produktionshøjskolelærer.....	1
11.2.	Medarbejderudvikling.....	2
11.3.	Kvalifikationskrav til folkeoplysningens lærere.....	3

”En produktionshøjskoles succes er direkte proportional med medarbejdernes faglige og menneskelige kvalifikationer”.

(Erik Ørskov)

11.1. At være produktionshøjskolelærer

I ansættelsen af en medarbejder til produktionshøjskolen skal det sikres, at de forskellige ansatte kan have nuancerede livsholdninger og værdisæt. Medarbejderen skal ikke udvælges efter ideologiske eller politiske ståsteder, men ved accept og stillingtagen til Produktionshøjskolens menneske- og skolesyn samt skolens mål og opgaver i øvrigt.

For medarbejderkvalifikationer må følgende fremhæves:

A. Faglige kvalifikationer

Det er en selvfølge, at udførelsen af medarbejderes virksomhed bygger på solide kvalifikationer.

B. Holdningsmæssige kvalifikationer

Som medarbejder må man tage stilling til og acceptere Produktionshøjskolens skolesyn herunder det eksamensfri miljø og den frihed og forpligtelse, bestyrelse og medarbejdere har til løbende at justere indsatsens indhold og form i overensstemmelse med samtidens udviklingstendenser.

Medarbejderen skal være i stand til at tage ansvar for skolesynet og skolens pædagogiske indhold.

C. Personlige kvalifikationer

Som menneske og leder skal medarbejderen turde og kunne tage udgangspunkt i sit eget og deltageres erfaringsgrundlag – herunder at forstå betydningen af og evnen til at formidle erfaringsgrundlaget til deltagerne som ligeværdige. Ikke kun i postuleret form, men i praksis – det være sig i læreprocessen, i det daglige samvær og i beslutningsprocesserne vedrørende samarbejdet med deltagerne.

Medarbejderens virksomhed skal bygge på et værdigrundlag, og han eller hun skal vove at stå inde for dette.

Som menneske og leder skal medarbejderen være lydhør overfor deltagere og have indsigt i og blik for hans/hendes sociale tilhørsforhold, egenskaber, værdisæt og ressourcer.

Endvidere skal medarbejderen være lydhør overfor sig selv og have indsigt i egne egenskaber, værdisæt og ressourcer.

På denne baggrund skal medarbejderen:

Formidle et læremiljø med et sundt følelsesmæssigt klima og ressourcer af åndelig, pædagogisk og fysisk karakter baseret på skolens stil, tone og tradition.

Være villig til og have evne til at leve sammen med deltagerne i døgn- og fritidssituationer, når dette er nødvendigt for udvikling af skolens menneskelige kvalitet.

Have engagement, der rækker ud over undervisningstiden og ud over fagligheden.

Formidle et tidsbegreb, der er båret af helheden mellem produktion, undervisning, samtale, kulturliv, måltider osv., der som sådan er med til at give sammenhæng mellem viden, uddannelse og liv.

Formidle at samværet, det kulturelle liv og den fritid, der handler om at være "hinandens tilbud", kan sætte mennesker med vidt forskellige livsbagager i et samspil med hinanden.

11.2. Medarbejderudvikling

Udviklingen af medarbejderes kvalifikationer sker på flere måder:

- a. Gennem den vekselvirkning som er naturligt forbundet med de arbejdsområder og et fælles-skolemiljø, hvori den enkelte medarbejder indgår.
- b. Gennem pædagogiske dage.
- c. Gennem månedlige fælles medarbejdermøder.
- d. Gennem mindst 1 uges individuel uddannelse pr. år.
- e. Gennem projekt- og udviklingsarbejde. Produktionshøjskolen iværksætter konstant udviklings- og afprøvningsaktiviteter i afsøgningen af nye muligheder for den bedst tænkelige skoleform for sine målgrupper.

11.3. Kvalifikationskrav til folkeoplysningens lærere

Ole Vig Jensen, fhv. undervisningsminister

Den folkelige samtale om fælles, væsentlige anliggender er vel selve forudsætningen for et levende demokrati.

Lærerne indenfor de folkeoplysende undervisningsområder påtager sig et stort ansvar i denne sammenhæng. Næmlig ansvaret for, at en åben, forpligtende samtale finder sted i deres undervisning med udgangspunkt i det emne, der er på skemaet.

Enhver lærer indenfor ungdomsskolen, produktionsskolerne, daghøjskolerne, aftenskolerne, indvandrerundervisningen og ved den almene voksenuddannelse skal med andre ord være folkeoplyser.

De kredse og skoler, der ansætter lærere, har ansvar for, at deres lærere kan andet og mere end den rent faglige undervisning.

En folkeoplyser skal både kunne oplyse og oplive. Den grundtvigske arv forpligter.

For deltageren i denne folkeoplysende undervisning er læreren en ligeværdig medarbejder, som sammen med deltagerne skal arbejde frem mod det mål for undervisningen, man i fællesskab har sat sig. I folkeoplysningen drejer det sig ikke om envejskommunikation, men om samtale om livet. Om fælles udvikling frem mod et fælles mål.

Det betyder selvfølgelig ikke, at folkeoplysningen ikke skal formidle viden. Men sammenhængen er det væsentlige kvalifikationskrav: Der skal både oplyses og oplives.

De færreste vigtige fællesanliggender er så svære og indviklede, at vi almindelige mennesker ikke kan forstå dem og tage stilling til dem. Det er lærerens vigtige opgave at præsentere disse anliggender og det almene i dem på en forståelig måde, der kan skabe forstand i stedet for afstand og uforstand.

De samme krav må vi stille til os selv som politikere.

Lige siden vores grundlovgivende rigsforsamling i forrige århundrede blev valgt, har der været folk, som mente, at de samfundsspørgsmål, som skulle drøftes og behandles, var for indviklede og komplicerede, til at almindelige mennesker kunne overskue, forstå og tage stilling til dem.

Og lige siden dengang har det været folkeoplysningens opgave at bevise, at en sådan påstand er forkert.

Det kræver engagerede folkeoplysere, som vi heldigvis har mange af – indenfor alle undervisningsområder. Mennesker, der både kan oplive og oplyse.

Produktionshøjskolen er et lærested.

En skole om livet og en skole for livet.

Et sted, hvor produktion, undervisning og almene livsfærdigheder tilbydes sammenhængende.

Vi er derfor et lærested for livet.

Ikke alene for arbejdslivet og uddannelseslivet, men også for det almene liv.

Dette betyder:

- At produktion er mere end arbejde
- At arbejde er mere end produktion
- At uddannelse er mere end undervisning
- At aktiviteter er mere end beskæftigelse
- At beskæftigelse er mere end underholdning